

Rolnummers 3808 en 3809
Arrest nr. 142/2006 van 20 september 2006

A R R E S T

In zake : de beroepen tot gehele of gedeeltelijke vernietiging van de wet van 7 april 2005 tot invoeging van de artikelen 187*bis*, 187*ter*, 191*bis*, 191*ter*, 194*bis* en 194*ter* in het Gerechtelijk Wetboek en tot wijziging van de artikelen 259*bis*-9 en 259*bis*-10 van hetzelfde Wetboek, ingesteld door K. Castermans en anderen en door C. Anthonissen en anderen.

Het Arbitragehof,

samengesteld uit de voorzitters A. Arts en M. Melchior, en de rechters P. Martens, R. Henneuse, M. Bossuyt, E. De Groot, L. Lavrysen, A. Alen, J.-P. Snappe, J.-P. Moerman, E. Derycke en J. Spreutels, bijgestaan door de griffier P.-Y. Dutilleux, onder voorzitterschap van voorzitter A. Arts,

wijst na beraad het volgende arrest :

*

* * *

I. Onderwerp van de beroepen en rechtspleging

a. Bij verzoekschrift dat aan het Hof is toegezonden bij op 10 november 2005 ter post aangetekende brief en ter griffie is ingekomen op 14 november 2005, is beroep tot gedeeltelijke vernietiging ingesteld van de wet van 7 april 2005 tot invoeging van de artikelen 187*bis*, 187*ter*, 191*bis*, 191*ter*, 194*bis* en 194*ter* in het Gerechtelijk Wetboek en tot wijziging van de artikelen 259*bis*-9 en 259*bis*-10 van hetzelfde Wetboek (bekendgemaakt in het *Belgisch Staatsblad* van 13 mei 2005), door K. Castermans, wonende te 3700 Tongeren, Plein 21, K. Van Schel, wonende te 1860 Meise, Oppemkerkstraat 8 A, T. Peeters, wonende te 3000 Leuven, Kapucijnenvoer 24, E. De Witte, wonende te 9100 Sint-Niklaas, Eduard Prissestraat 94, D. Vandenbossche, wonende te 9050 Gent, Maurice Verdoncklaan 32, R. De Craen, wonende te 1700 Dilbeek, Kloosterstraat 161, C. Defosse, wonende te 1190 Brussel, Victor Rousseaulaan 54, V. Kempeneers, wonende te 2600 Berchem, Strijdhoflaan 190, B. Wens, wonende te 2480 Dessel, Gemeentedijk 22, P. Geerkens, wonende te 9000 Gent, Coupure Links 603, M. Libbrecht, wonende te 8000 Brugge, Stoofstraat 2 A, M. Manderick, wonende te 8000 Brugge, Balsemboomstraat 31, S. Carpentier, wonende te 3001 Heverlee, Tervuursesteenweg 298, K. Wouters, wonende te 3001 Heverlee, Hertogstraat 141, F. Renier, wonende te 1080 Brussel, Tijmlaan 20, M. Knuts, wonende te 3590 Diepenbeek, Lutselusstraat 185, B. Coppin, wonende te 3450 Geetbets, Steenstraat 6, T. Ringoir, wonende te 1861 Wolvertem, Platanenlaan 39, A. Colla, wonende te 3480 Borgloon, Astridlaan 9, E. Lambrechts, wonende te 3128 Baal-Tremelo, Nobelstraat 45, H. De Vrij, wonende te 2960 Sint-Job-in-'t-Goor, Vijfhoeklaan 4, N. Lokermans, wonende te 2600 Berchem, Sint-Hubertusstraat 49, E. Hofkens, wonende te 2930 Brasschaat, Mollei 3, E. Van Kerkhoven, wonende te 2600 Berchem, Frans Beckersstraat 46, K. Bruyninckx, wonende te 3300 Tienen, Daalstraat 57, M. Groven, wonende te 3724 Kortesse, Kersendaelstraat 5, S. Delbroek, wonende te 3010 Kessel-Lo, Lindensestraat 17, V. Guyonnaud, wonende te 8800 Roeselare, Kardinaal Cardijnlaan 28, J. Vanaudenhoven, wonende te 2120 Tremelo, Schrieksebaan 52, F. Vermeersch, wonende te 9880 Aalter, Steenweg op Deinze 208, H. Van Driessche, wonende te 9600 Ronse, Fostierlaan 36, B. Mabilde, wonende te 9688 Maarkedal, Bosgatstraat 15, N. L'Abbe, wonende te 3293 Kaggevinne-Diest, Steyneveld 25, H. Van Petegem, wonende te 1640 Sint-Genesius-Rode, Irisstraat 38, K. Haesendonck, wonende te 3052 Blanden, Interleuvenstraat 11, S. Naudts, wonende te 9820 Melsen-Merelbeke, Gaverse Steenweg 624 B, S. Lievens, wonende te 3000 Leuven, Mgr. Van Waeyenberghlaan 58, K. Beckmans, wonende te 1750 Lennik, Frans Devoghellaan 40, I. Caplier, wonende te 1000 Brussel, Cellebroersstraat 57, A. Boufflette, wonende te 3700 Tongeren, Luikersteenweg 661, P. Gryspeerdt, wonende te 8755 Ruisselede, Planterijstraat 18, C. D'Have, wonende te 8300 Knokke, Piers de Raveschootlaan 82, N. Barzeele, wonende te 8000 Brugge, Calvariebergstraat 92, E. Zwijsen, wonende te 2490 Balen, Gemeentestraat 3, K. Blomme, wonende te 2930 Brasschaat, Max Hermanlei 37, V. Roelants, wonende te 2018 Antwerpen, Grote Beerstraat 52, G. De Poortere, wonende te 2500 Koningshooikt, Mechelbaan 31, M. Van Bockhaven, wonende te 9100 Sint-Niklaas, Uilenstraat 69, L. Vanhelmont, wonende te 3012 Leuven, Mechelsesteenweg 41, A. Mertens, wonende te 1030 Brussel, Albert Giraudlaan 20, C. Popeye, wonende te 8630 Veurne, Knollestraat 31, J.-F. Absil, wonende te 5500 Dinant, rue de Wépion 54, N. Arbib, wonende te 6717 Nothomb, rue de l'Or 298, M.-A. Baeten, wonende te 1190 Brussel, Albertlaan 13, C. Baudenelle, wonende te 4801 Verviers, avenue Jules Destrée 62, F. Bernard, wonende te 4020 Luik, avenue de Cologne 15, M. Borguet, wonende te 1180 Brussel, Langeveldstraat 133, S. Bosmans, wonende te 7134 Epinois, chemin de l'Indicateur 13, C. Brouwers, wonende te 1180 Brussel, Vossegatlaan 12, C. Calicis, wonende te 1060 Brussel, Garibaldistraat 72, P. Carlier, wonende

te 1301 Bierges, rue Biernaux 30, F. Claessen, wonende te 4367 Crisnée, rue Joseph Wauters 12, F. Claeys, wonende te 1150 Brussel, Sint-Michielscollegestraat 49, V. Clerin, wonende te 4800 Verviers, rue de Liège 38, F. Collard, wonende te 5100 Jambes, chaussée de Marche 244, V. Collignon, wonende te 1640 Sint-Genesius-Rode, Meeuwenlaan 9, M.-A. Dagnely, wonende te 1060 Brussel, Vorstsesteenweg 2, S. Dalessandro, wonende te 7700 Moeskroen, Bloemenstraat 65, P. Dascotte, wonende te 7000 Bergen, boulevard Saintelette 17, C. De Maeseneire, wonende te 1970 Wezembeek-Oppem, Gergelstraat 9, C. Dechevre, wonende te 7060 Zinnik, square de Savoye 5, N. Degand, wonende te 6567 Fontaine-Valmont, rue Dejean 1, P. Dereppe, wonende te 6001 Marcinelle, rue Henri Dunant 27, J. Devaux, wonende te 1050 Brussel, Jaargetijdenlaan 7, S. Dombret, wonende te 4000 Luik, rue Louvrex 67 A, N. Dony, wonende te 1180 Brussel, Hermelijnlaan 14, C. Dubois, wonende te 7830 Zullik, rue Cavée 30, L. Emmelinckx, wonende te 1332 Genval, drève du Val Saint-Pierre 9, P. Freteur, wonende te 1210 Brussel, Haachtsesteenweg 61, C. Ghysbrecht, wonende te 1180 Brussel, Langeveldstraat 125, J. Goransson, wonende te 1180 Brussel, Dodonéestraat 119, E. Guisset, wonende te 6032 Mont-sur-Marchienne, rue Saint-Jacques 91, F. Heenen, wonende te 1410 Waterloo, avenue Wellington 34, F. Hertay, wonende te 4800 Verviers, rue des Chapeliers 108, P.-Henry Koemoth, wonende te 4800 Verviers, avenue du Chêne 173, V. Lafargue, wonende te 5000 Namen, rue Henri Blès 96 A, Y. Lachman, wonende te 1180 Brussel, Roberts-Jonesstraat 28, J. Lannoy, wonende te 1180 Brussel, J. en P. Carsoellaan 124, F. Lefevre-Bauthiere, wonende te 4031 Angleur, rue de Rénory 104, F. Lejeune, wonende te 4190 Ferrières, Le Houpet 4 A, S. Malengreau, wonende te 1060 Brussel, Jean Voldersstraat 9 A, S. Malteste, wonende te 8670 Koksijde, Pierre Sorellaan 27, A. Mannaert, wonende te 1190 Brussel, Jupiterlaan 95, J. Marchal, wonende te 6870 Hatrival, rue de Vesqueville 14, V. Marchand, wonende te 1460 Itter, Ferme Barnage 1 B, B. Mareschal, wonende te 4000 Luik, rue Cromhaire 123, G. Mathieu, wonende te 3078 Everberg, Blokstraat 1 B, A.-S. Mathot, wonende te 1140 Brussel, Frans Léonstraat 21, I. Michel, wonende te 1473 Glabais, chemin de la Bruyère 3, F. Morez, wonende te 4000 Luik, rue Simenon 2, V. Namur, wonende te 7062 Naast, rue de Flandre 129, M.-A. Noel, wonende te 4300 Borgworm, rue Luciflore 19, Y. Ooms, wonende te 1180 Brussel, Ruststraat 157, R. Parrondo, wonende te 1190 Brussel, de Fierlantstraat 78 A, M. Quadflieg, wonende te 4652 Xhendelesse, Martinsart 19, F. Renier, wonende te 4950 Weismes, rue du Vivier 22, M.-P. Rezette, wonende te 5150 Franière, rue de Floreffe 20, N. Robijns, wonende te 1000 Brussel, Langehaagstraat 45, C. Schampaert, wonende te 1180 Brussel, Beersellaan 92, M. Swinnen, wonende te 4900 Spa, avenue Astrid 54, J. Trokay, wonende te 5300 Bonneville, rue de Bruyère 85, M.-E. Trussart, wonende te 7130 Binche, rue Haute 1, A. van der Linden d'Hooghvorst, wonende te 1470 Bousval, rue Bois de Conins 17, M. Van Dingenen, wonende te 2170 Merksem, Kroonplein 18, A. Vullo, wonende te 7050 Masnuy-Saint-Jean, rue de Brocqueroy 70, R. Waroquier, wonende te 7030 Saint-Symphorien, chemin d'Havré 68bis, M.-A. Witrouw, wonende te 4550 Nandrin, rue Croix-André 112, D. Antona, wonende te 7012 Jemappes, avenue Foch 827, V. Avaux, wonende te 6534 Gozée, rue des Bouvreuils 51, H. Bauters, wonende te 2440 Geel, Pas 301, C. Bayard, wonende te 1080 Brussel, Vrijheidslaan 155, G. Decoster, wonende te 9030 Mariakerke, Mahoniestraat 2, E. Pieters, wonende te 1000 Brussel, Air Marshal Coninghamlaan 4, D. Chauwet, wonende te 4633 Melen, rue Campagne 12, en E. Crampe, wonende te 2650 Edegem, Archimedeslaan 11.

b. Bij verzoekschrift dat aan het Hof is toegezonden bij op 14 november 2005 ter post aangetekende brief en ter griffie is ingekomen op 16 november 2005, is beroep tot vernietiging ingesteld van voormelde wet door C. Anthonissen, wonende te 1390 Graven, rue du Lambais 82, I. Arnauts, wonende te 2840 Rumst, Veertstraat 105, V. Baert, wonende te 7870 Lombise, rue du Tambour 1, L. Baetens, wonende te 1070 Brussel, Maurice Carêmelaan 10 C, F. Bariseau, wonende te 7110 Houdeng-Goegnies, rue du Tir 51, A. Bijns, wonende te 1000 Brussel, Hoogstraat 53, F. Bleyen, wonende te 3920 Lommel, Voermansstraat 31, F. Blockx, wonende te 2610 Wilrijk, Sorbenlaan 22, S. Boogers, wonende te 2240 Zandhoven, Langestraat 209, M. Bouche, wonende te 9040 Gent, Scaldisstraat 12, B. Bouckaert, wonende te 1020 Brussel, Pannenhuisstraat 22, S. Bouckaert, wonende te 3040 Neerijse, Langestraat 35, T. Broeckx, wonende te 2550 Kontich, Reepkenslei 30, K. Brys, wonende te 1740 Ternat, P. Van Cauwelaertstraat 91, I. Camerlynck, wonende te 2600 Berchem, Waterloostraat 55, K. Carlens, wonende te 1701 Itterbeek, Kerkstraat 42, O. Coene, wonende te 1083 Brussel, Maria van Hongarijelaan 19, I. Croene, wonende te 1000 Brussel, Sint-Annastraat 13, A.-C. Damar, wonende te 5000 Namen, rue de la Prévoyance 17, S. Dautrebande, wonende te 1180 Brussel, Edith Cavellstraat 11, W. De Bus, wonende te 4630 Soumagne, avenue Jean Jaurès 41, S. De Buysscher, wonende te 2018 Antwerpen, Haantjeslei 46, A. De Cauwer, wonende te 9100 Sint-Niklaas, Nieuwe Molenstraat 11, J. De Ridder, wonende te 3090 Overijse, Korenarenstraat 74, V. De Schrijver, wonende te 1070 Brussel, Van Souststraat 129, S. De Winter, wonende te 2500 Lier, Nieuwpoortstraat 54, M. Debaere, wonende te 3000 Leuven, Arnould Nobelstraat 19, R. Deckmyn, wonende te 3370 Kerkom, Kerkomsesteenweg 254, J. Decoker, wonende te 9000 Gent, De Pintelaan 237, K. Deconinck, wonende te 3052 Blanden, Kartuijzersstraat 23, K. Delaet, wonende te 2000 Antwerpen, Scheldestraat 23, F. Demeester, wonende te 8310 Sint-Kruis, De Tuintjes 13, C. Denoyelle, wonende te 1830 Machelen, Dorpsplein 1, D. Desaive, wonende te 4000 Luik, rue Grandgagnage 16/18, C. Desmet, wonende te 9000 Gent, Drongensesteenweg 241, S. Desmet, wonende te 8790 Waregem, Stationsstraat 46, K. Dewachter, wonende te 8900 Ieper, Lange Torhoutstraat 32, P. Dhaeyer, wonende te 1000 Brussel, Stormklokstraat 9, L. Dreser, wonende te 8000 Brugge, Leopold I-laan 66, V. Dumont, wonende te 1180 Brussel, Roetaertstraat 11, J. Embrechts, wonende te 2650 Edegem, Andreas Vesaliuslaan 5, F. Frenay, wonende te 4180 Hamoir, rue du Pont 23, J. Geurts, wonende te 3010 Leuven, Karekietenlaan 70, J. Geysen, wonende te 1020 Brussel, Neerleest 4, F. Gheeraert, wonende te 8450 Bredene, Duinhelmlaan 7, A. Goegebuer, wonende te 1980 Zemst, Kapelstraat 9, S. Goeman, wonende te 9200 Appels, Kapellestraat 13, W. Haelewyn, wonende te 9000 Gent, Ottergemsesteenweg 450, J. Haelterman, wonende te 9040 Gent, Johannes Hartmannlaan 8, V. Hameeuw, wonende te 8640 Oostvleteren, Burgweg 6, V. Hansenne, wonende te 4400 Awirs, rue Louis Mestrez 5, B. Hauben, wonende te 3830 Wellen, Zonneveldweg 85, B. Herregodts, wonende te 2000 Antwerpen, Steenbergstraat 7, P. Jans, wonende te 3590 Diepenbeek, Binnenveldstraat 7, F. Jodts, wonende te 8850 Ardoie, Polenplein 25, D. Karadseh, wonende te 1932 Sint-Stevens-Woluwe, Batticelaan 32, C. Lambert, wonende te 1180 Brussel, Blücherlaan 186, A. Lecocq, wonende te 3500 Hasselt, Melkvoetstraat 37, O. Leroux, wonende te 1000 Brussel, Franklinstraat 78, O. Lins, wonende te 2000 Antwerpen, Stoofstraat 9, T. Loquet, wonende te 2850 Boom, Europastraat 43, F. Lykops, wonende te 4351 Hodeige, rue de Momalle 25, G. Mary, wonende te 1070 Brussel, Prins van Luiklaan 7, M. Mathys, wonende te 6000 Charleroi, boulevard Joseph Tirou 14, A. Misonne, wonende te 1040 Brussel, Generaal Capiaumontstraat 68, M. Nolet de Brauwere, wonende te 1200 Brussel, Julilaan 25, M. Oosterlinck, wonende te 9000 Gent, Sportstraat 340, A. Plaskie, wonende te 8510 Rollegem, Eikendreef 2, V. Remy, wonende te 8500 Kortrijk, Schaapsdreef 25, C. Reynders, wonende te 9000 Gent, Eedverbondkaai 69, P. Robert, wonende te 4032 Luik, boulevard de l'Ourthe 84, W. Roggen, wonende te 9400 Ninove, Fonteinstraat 33, H. Rogge,

wonende te 1600 Sint-Pieters-Leeuw, Mekingenweg 66, O. Ruyschaert, wonende te 9000 Gent, Maagdestraat 17, I. Soenen, wonende te 1150 Brussel, Vander Meerschenlaan 91, K. Stangherlin, wonende te 1060 Brussel, Willem Tellstraat 59 B, X. Stevenaert, wonende te 8000 Brugge, Leopold I-laan 66, S. Steylemans, wonende te 2970 's-Gravenwezel, Gilles de Pelichylei 70, J. Sury, wonende te 1340 Ottignies, rue de la Chapelle 102, T. Suykerbuyk, wonende te 1050 Brussel, Snoekstraat 8, J.-H. Tasset, wonende te 1380 Lasne-Chapelle-Saint-Lambert, Grand Chemin 3, W. Terrijn, wonende te 8570 Anzegem, Statiestraat 16, W. Thiery, wonende te 1650 Beersel, Ukkelsesteenweg 301, D. Torfs, wonende te 2140 Antwerpen, Baggenstraat 30, S. Uhlig, wonende te 4032 Chênee, rue de Gaillarmont 504, S. Urbain, wonende te 6001 Marcinelle, rue Neuve 11, J. Van Broeck, wonende te 3454 Rummen, Ketelstraat 87, I. Van Daele, wonende te 2460 Lichtaart, Lage Rielen 8, G. Van Den Bossche, wonende te 1730 Relegem-Asse, Poverstraat 33, N. Van Den Brande, wonende te 2820 Bonheiden, Kleine Heidelaan 7, K. Van Der Borgh, wonende te 8500 Kortrijk, Groeningelaan 60, K. Van Hoecke, wonende te 9000 Gent, Sophie Van Akenstraat 58, I. Van Orshaegen, wonende te 2140 Antwerpen, Arthur Matthijslaan 66, R. Van Ransbeeck, wonende te 1081 Brussel, Pantheonlaan 76/15, A. Vancutsem, wonende te 2350 Vosselaar, Kardinaal Cardijnlaan 47, P. Vandaele, wonende te 2600 Berchem, Uitbreidingstraat 476, I. Vandenbroucke, wonende te 9000 Gent, Vina Bovypark 27, I. Vandenbroucke, wonende te 8020 Ruddervoorde, Sint-Elooistraat 38, A. Vanderheyden, wonende te 1030 Brussel, Thomas Vinçottestraat 70, E. Vanderstraeten, wonende te 3110 Rotselaar, Elzendreef 18, S. Vanhooacker, wonende te 1730 Mollem, Kasteelstraat 26, H. Vanparys, wonende te 3010 Kessel-Lo, Eenmeilaan 62, C. Vanschuytbroeck, wonende te 1340 Ottignies, avenue du Bois Claude 2 D, M. Verbruggen, wonende te 2801 Mechelen, Heidestraat 11, M. Verleysen, wonende te 9040 Sint-Amandsberg, Klinkkouterstraat 69, E. Vermeulen, wonende te 1780 Wemmel, Vierwindenlaan 62, R. Vinckx, wonende te 2328 Hoogstraten, Hazenweg 18, A. Vyverman, wonende te 2820 Bonheiden, Kapelweg 4, B. Willocx, wonende te 9200 Dendermonde, Hamsesteenweg 79, en P. Wyckaert, wonende te 2018 Antwerpen, Mechelsesteenweg 209.

Die zaken, ingeschreven onder de nummers 3808 en 3809 van de rol van het Hof, werden samengevoegd.

Memories zijn ingediend door :

- de « Ordre des barreaux francophones et germanophone », met zetel te 1060 Brussel, Gulden-Vlieslaan 65;

- de Ministerraad.

Memories van antwoord zijn ingediend door :

- de verzoekende partijen in de zaak nr. 3808;

- de verzoekende partijen in de zaak nr. 3809.

De Ministerraad heeft een memorie van wederantwoord ingediend.

Op de openbare terechtzitting van 31 mei 2006 :

- zijn verschenen :

. Mr. F. Judo, advocaat bij de balie te Brussel, voor de verzoekende partijen in de zaak nr. 3808;

. Mr. P. Van Orshoven, advocaat bij de balie te Brussel, voor de verzoekende partijen in de zaak nr. 3809;

. Mr. J. Sohier, advocaat bij de balie te Brussel, voor de « Ordre des barreaux francophones et germanophone »;

. Mr. P. De Maeyer *loco* Mr. E. Jacobowitz, advocaten bij de balie te Brussel, voor de Ministerraad;

- hebben de rechters-verslaggevers E. De Groot en J.-P. Moerman verslag uitgebracht;
- zijn de voornoemde advocaten gehoord;
- zijn de zaken in beraad genomen.

De bepalingen van de bijzondere wet van 6 januari 1989 op het Arbitragehof met betrekking tot de rechtspleging en het gebruik van de talen werden toegepast.

II. *In rechte*

- A -

Verzoekschrift in de zaak nr. 3808

A.1.1. Allereerst tonen de verzoekende partijen in de zaak nr. 3808 hun belang aan. Alle verzoekende partijen zijn hetzij parketjurist, hetzij referendaris bij een rechtbank van eerste aanleg of een hof van beroep. De bestreden bepalingen hebben tot gevolg dat zij worden uitgesloten van een toegangsweg tot de magistratuur, die wel wordt opengesteld voor eenieder die gedurende ten minste twintig jaar als voornaamste beroepsactiviteit het beroep van advocaat heeft uitgeoefend of die gedurende ten minste vijftien jaar die activiteit als voornaamste beroepsactiviteit heeft uitgeoefend en gedurende ten minste vijf jaar een functie heeft uitgeoefend die een gedegen kennis van het recht vereist. Aldus wordt hun positie negatief beïnvloed in vergelijking met een andere categorie van personen. Een en ander geldt des te meer, nu een aantal van hen geslaagd zijn voor het examen inzake beroepsbekwaamheid en een aantal zich kunnen beroepen op een belangrijke ervaring aan de balie.

A.1.2. Het middel van de verzoekende partijen is afgeleid uit de een schending van de artikelen 10 en 11 van de Grondwet, in samenhang gelezen met de artikelen 151, § 4, en 153 van de Grondwet, doordat « de derde toegangsweg » tot de magistratuur op een discriminerende wijze wordt beperkt tot de personen die minstens vijftien jaar het advocatenberoep hebben uitgeoefend, met uitsluiting van andere personen die een relevante ervaring kunnen aantonen, en met name met uitsluiting van de personen die gedurende vijftien of twintig jaar het beroep van parketjurist of referendaris hebben uitgeoefend.

De verzoekende partijen verwijzen naar het arrest nr. 14/2003 en menen dat de wetgever aan de bestreden bepalingen een volstrekt foutieve invulling heeft gegeven. De wetgever is ten onrechte ervan uitgegaan dat het arrest nr. 14/2003 een standpunt zou hebben ingenomen met betrekking tot de vraag of personen die een ervaring als advocaat hebben verworven de enigen zijn die kunnen worden vrijgesteld van het examen inzake beroepsbekwaamheid (*Parl. St. Kamer, 2003-2004, DOC 51-1247/1, pp. 4-5*). Volkomen terecht heeft de afdeling wetgeving van de Raad van State een vraagteken geplaatst bij die verantwoording (*Parl. St. Kamer, 2003-2004, DOC 51-1247/1, p. 15*). Vervolgens heeft de wetgever geprobeerd daarop te antwoorden door de verwijzing naar een ander arrest van het Hof, te weten arrest nr. 116/2004. Het kan echter worden betwist of die verwijzing wel pertinent is, vermits het arrest nr. 116/2004 specifiek betrekking had op het al dan niet in aanmerking nemen van bepaalde beroepservaring aan de balie bij de berekening van de geldelijke anciënniteit van magistraten, hetgeen van volstrekt andere aard is.

De verzoekende partijen doen tevens opmerken dat de nadere omschrijving van de diverse taken van de parketjuristen en de referendarissen aantoonde dat de concrete verantwoording voor het verschil in behandeling, namelijk het gebrek aan contacten met de rechtzoekenden, niet draagkrachtig is ten aanzien van het gemaakte onderscheid. Gelet op artikel 156ter van het Gerechtelijk Wetboek en de functieomschrijving die werd opgesteld in het kader van de vaststelling van de evaluatiecriteria voor referendarissen en parketjuristen, goedgekeurd door de algemene vergadering van de Hoge Raad voor de Justitie op 18 december 2002, kan worden aangenomen dat het werk van de parketjurist en referendaris wezenlijk parallel verloopt met dat van de magistratuur die hij bijstaat. De indruk die de wetgever heeft gewekt, namelijk dat referendarissen en parketjuristen een soort kamergeleerden zijn, die geen of nauwelijks contact hebben met de werkelijkheid buiten het gerecht, en met name met de rechtzoekenden, is niet conform de werkelijkheid.

Er valt derhalve, volgens de verzoekende partijen, niet in te zien, en de wetgever verduidelijkt geenszins, waarom ervaren advocaten, enerzijds, en ervaren referendarissen en parketjuristen, anderzijds, ten aanzien van de derde toegangsweg anders zouden kunnen worden behandeld, nu zij zich ten aanzien van hun specifieke ervaring met betrekking tot de gerechtelijke werkelijkheid in een wezenlijk gelijke situatie bevinden. Dit geldt des te meer daar de wetgever in andere materies wel heeft gewezen op de fundamentele vergelijkbaarheid van beide in het geding zijnde categorieën (cf. de artikelen 192 en 259octies van het Gerechtelijk Wetboek).

Verzoekschrift in de zaak nr. 3809

A.2.1. De verzoekende partijen in de zaak nr. 2809 voeren als eerste middel een schending aan van de artikelen 10 en 11 van de Grondwet, zowel op zichzelf genomen als in samenhang met artikel 151, § 4, van de Grondwet, doordat een ongelijkheid van behandeling in het leven wordt geroepen tussen, enerzijds, advocaten met ten minste twintig beroepservaring of met vijftien jaar beroepservaring gevolgd door de uitoefening gedurende vijf jaar van een « functie die een gedegen kennis van het recht vereist » die, om benoemd te kunnen worden tot magistratuur, uitsluitend een mondeling evaluatie-examen moeten afleggen, en, anderzijds, andere kandidaten die geslaagd zijn voor het examen inzake beroepsbekwaamheid of het vergelijkend toegangsexamen tot de gerechtelijke stage, die beide een schriftelijk gedeelte omvatten. De ongelijke behandeling geldt zowel voor de moeilijkheidsgraad van de respectieve examens als voor de objectiviteit van de evaluatie van de kandidaten.

Om te anticiperen op het antwoord van de Ministerraad dat het Hof in zijn arrest nr. 14/2003 geen bezwaar heeft gemaakt tegen de derde toegangsweg tot de magistratuur als zodanig, maar enkel in zoverre die toegangsweg niet zeer werd beperkt, en de thans bestreden wet van 7 april 2005 wel degelijk in beperkingen voorziet, doen de verzoekende partijen opmerken dat de bestreden bepalingen in de eerste plaats de derde toegangsweg uitbreiden, vervolgens dat het vereiste dat de gegadigde gedurende twintig jaar als voornaamste beroepsactiviteit het beroep van advocaat moet hebben uitgeoefend, niet meer slaat op een ononderbroken periode, ten derde dat die periode de benoeming niet meer onmiddellijk moet voorafgaan en ten laatste dat er weliswaar een kwantitatieve beperking is ingevoerd, maar dat die zeer ruim is bemeaten, want een beperking tot 12 pct. van de totale groep van betrokken magistraten is groot, gezien de grootte van de groep voor benoeming in aanmerking komende gerechtelijke stagiairs en geslaagden voor het bekwaamheidsexamen.

A.2.2. Als tweede middel voeren de verzoekende partijen aan dat de bestreden wet de artikelen 10 en 11 van de Grondwet schendt, zowel op zichzelf genomen als in samenhang met het rechtszekerheidsbeginsel, doordat de bestreden bepalingen tot gevolg hebben dat de gerechtelijke stagiairs en de geslaagden voor het examen inzake beroepsbekwaamheid, bij hun sollicitatie naar de schaarse vacatures in concurrentie zullen moeten treden met een potentieel groot aantal advocaten die na het mondelinge evaluatie-examen tot de magistratuur willen toetreden. Aan hun legitieme verwachtingen, inzonderheid voor de toegang tot de zetel, wordt op die wijze afbreuk gedaan.

Meteen zijn zij ongelijk behandeld ten opzichte van de categorieën van burgers wier legitieme verwachtingen, op grond van de bestaande wetgeving, niet de bodem werd ingeslagen. Aangezien voor de aangeklaagde ongelijke behandeling elke redelijke verantwoording ontbreekt, betekent dit dat het gelijkheidsbeginsel en het discriminatieverbod in de aangegeven mate werden geschonden.

A.2.3. Het derde middel van de verzoekende partijen is afgeleid uit de schending van de artikelen 10 en 11 van de Grondwet, zowel op zichzelf genomen als in samenhang met artikel 151, § 4, van de Grondwet, doordat de vrijstelling van het klassieke bekwaamheidsexamen of de derde toegangsweg tot de magistratuur exclusief wordt voorbehouden aan advocaten. Niettemin kunnen in het algemeen alle juridische functies in een openbare of private dienst in aanmerking worden genomen voor de benoeming tot magistraat. Er kan niet worden ingezien waarom een gelijkwaardige ervaring van 20 jaar in andere juridische functies niet evenzeer aanleiding zou moeten geven of mogen geven tot een vrijstelling van het examen inzake beroepsbekwaamheid, *a fortiori* in het licht van artikel 151, § 4, van de Grondwet, naar luid waarvan de benoemingen tot magistraat uitsluitend mogen zijn ingegeven door de bekwaamheid en geschiktheid van de kandidaten. Overigens wordt die ongelijke behandeling bij de totstandkoming van de bestreden bepalingen niet eens vermeld, laat staan verantwoord. Ook de door het Hof aanvaarde verantwoording van de wet van 1991 gaat te dezen niet op, omdat het onderscheidend criterium van advocaat thans niet pertinent is en omdat de wetgever zelf, bij de oprichting van de Hoge Raad voor de Justitie, heeft geoordeeld dat alle juridische functies in aanmerking komen om de ervaring op te doen die onontbeerlijk is om benoemd te kunnen worden tot magistraat.

Memorie van de Ministerraad

A.3.1. De Ministerraad is van oordeel dat het door de verzoekende partijen in de zaak nr. 3808 gegeven bewijs van belang en de afwezigheid van enige verantwoording in de zaak nr. 3809 tot gevolg hebben dat de ingediende verzoekschriften als onontvankelijk dienen te worden afgewezen. Het vermelden van een groot (235) aantal verzoekende partijen mag hoe dan ook geen vrijstelling tot gevolg hebben van het vereiste van het bestaan van een individueel rechtstreeks belang. Enkel die personen die concreet in concurrentie kunnen treden met de door de bestreden bepalingen geïmpeerde personen hebben voldoende belang bij hun vordering. Het komt toe aan de verzoekende partijen om die personen aan te wijzen en hun persoonlijk belang concreet te staven, rekening houdend met de uitgestelde en gespreide inwerkingtreding van de wet.

A.3.2. Aangaande het enige middel in de zaak nr. 3808, meent de Ministerraad dat het als ongegrond moet worden afgewezen. Allereerst is de bewering volgens welke de wetgever uit het arrest nr. 14/2003 zou hebben afgeleid dat de advocaten de enigen zijn die kunnen worden vrijgesteld van het examen inzake beroepswerkzaamheid, niet correct. Op heden, en in de huidige stand van de wetgeving, is dit enkel het resultaat van de wetgeving. Vervolgens is de beschrijving van de taken van parketjuristen en referendarissen en de principiële vergelijkbaarheid tussen hen en de advocaten onjuist. De verzoekende partijen gaan daarbij immers voorbij aan de specifieke en beperkte doelstelling van de bestreden wet.

Thans bestaan er twee toegangswegen tot de magistratuur: de gerechtelijke stage en het examen inzake beroepswerkzaamheid. Het examen inzake beroepsbekwaamheid wordt voornamelijk afgelegd door advocaten die gemiddeld 36 jaar zijn; voor oudere advocaten is het afleggen van voormeld examen een belangrijk psychologisch obstakel en het is de doelstelling van de bestreden wet om die categorie van advocaten naar de magistratuur te brengen. De redenering van de verzoekende partijen gaat niet op, omdat de wetgever enkel verwijst naar de specifieke ervaring en kwaliteiten van de advocaten om uit te leggen waarom het aanbeveling verdient die welbepaalde groep van rechtspractici naar de magistratuur toe te trekken, doch niet om het mondelinge toelatingsexamen te rechtvaardigen. De bestreden wet werkt slechts een gedifferentieerde regeling uit voor een specifieke situatie; bovendien heeft de wet enkel betrekking op de ontvankelijkheid van een kandidatuur voor een ambt in de magistratuur en ten slotte heeft de derde toegangsweg slechts betrekking op een beperkte groep van personen, kunnen er maar een beperkt aantal plaatsen langs die weg worden ingevuld en werd in een overgangsmaatregel voorzien die de onmiddellijke impact van de wet sterk vermindert.

A.3.3. Volgens de Ministerraad werden de drie middelen in ongeveer dezelfde termen aangevoerd in de zaak die aanleiding gaf tot het arrest nr. 14/2003. Er dient dan ook rekening te worden gehouden met de antwoorden die het Hof reeds op die middelen heeft gegeven en te worden onderzocht welke de actuele of bijkomende vraagstukken zijn. De voornaamste overwegingen zijn, volgens de Ministerraad, de overwegingen B.4 tot en met B.19 van het arrest nr. 14/2003.

Volgens de Ministerraad kan uit het arrest nr. 14/2003 worden afgeleid dat aangezien de derde toegangsweg een uitzondering inhoudt op het stelsel van de toegang tot de magistratuur, enerzijds, en nadelige gevolgen kan hebben voor diegenen die de gerechtelijke stage doorlopen of diegenen die het examen inzake beroepsbekwaamheid afleggen, anderzijds, zij slechts in zeer beperkte mate mag worden opengesteld. Uit de parlementaire voorbereiding van de bestreden wet blijkt dat de wetgever veel aandacht heeft besteed aan vraag wat moet worden verstaan onder « in zeer beperkte mate ». Tevens was de afdeling wetgeving van de Raad van State van oordeel dat de kwantitatieve beperking tot 12 pct. beantwoordde aan de betekenis die het Hof aan de termen « zeer beperkte mate » heeft willen geven. Bovendien werd ook nog in een overgangsmaatregel voorzien waardoor de weerslag van de bestreden wet op diegenen die bij de publicatie ervan reeds in de gerechtelijke stage of het examen inzake beroepsbekwaamheid verwickeld zijn, zonder meer marginaal te noemen is. Tevens blijkt ook dat er nog bezwaarlijk sprake kan zijn van een schending van enige rechtmatige verwachtingen.

Aangaande het derde middel van de verzoekende partijen in de zaak nr. 3809, meent de Ministerraad dat het voldoende is te verwijzen naar hetgeen reeds is uiteengezet ten aanzien van het enige middel in de zaak nr. 3808. Bovendien blijkt niet dat één van de verzoekende partijen bij de publicatie van de bestreden wet voor de derde toegangsweg tot de magistratuur zou hebben gekozen indien ze openstond voor iedere persoon met twintig jaar ervaring in een ander juridisch beroep dan advocaat. Zij lijken dan ook geen belang te hebben bij hun derde middel.

Memorie van tussenkoms van de « Ordre des barreaux francophones et germanophone » (hierna : O.B.F.G.)

A.4.1. Artikel 495 van het Gerechtelijk Wetboek definieert de wettelijke opdracht van de tussenkomsende partij, te weten :

« De Orde van Vlaamse balies en de Ordre des barreaux francophones et germanophone hebben, elk voor de balies die er deel van uitmaken, de taak te waken over de eer, de rechten en de gemeenschappelijke beroepsbelangen van hun leden en zijn bevoegd voor de juridische bijstand, de stage, de beroepsopleiding van de advocaten-stagiairs en de vorming van alle advocaten behorende tot de balies die er deel van uitmaken. Ze nemen initiatieven en maatregelen die nuttig zijn voor de opleiding, de tuchtrechtelijke regels en de loyaliteit in het beroep en voor de behartiging van de belangen van de advocaat en van de rechtzoekende. Elk van beide kan betreffende die aangelegenheden voorstellen doen aan de bevoegde overheden ».

Voor wat hun belang als tussenkomsende partij betreft, verwijst de O.B.F.G. naar de arresten nrs. 126/2005 en 202/2004, waar het Hof haar belang reeds heeft aanvaard. Te dezen ligt haar belang in de omstandigheid dat zij werd geconsulteerd door de Commissie voor de Justitie, overeenkomstig haar wettelijke opdracht, aangaande het wetsontwerp dat heeft geleid tot de thans bestreden wet. Bovendien zijn haar leden gebaat bij de invoering van de derde toegangsweg in het Gerechtelijk Wetboek.

A.4.2. De O.B.F.G. doet opmerken dat geen van de verzoekende partijen over het rechtens vereiste belang beschikt om de verzoekschriften tot vernietiging in te dienen. Elke verzoekende partij dient immers aan te tonen op welke manier zij rechtstreeks en persoonlijk door de bestreden bepalingen kunnen worden geraakt.

A.4.3. Aangaande de redelijke verantwoording voor het bestreden onderscheid in behandeling verwijst de tussenkomsende partij naar het verslag dat haar vertegenwoordiger in de Commissie voor de Justitie heeft uitgebracht en naar het advies van de afdeling wetgeving van de Raad van State.

A.4.4. Voor het overige verwijst zij naar de memorie van de Ministerraad.

Memories van antwoord in de zaken nrs. 3808 en 3809

A.5.1.1. De verzoekende partijen in de zaak nr. 3808 menen dat zij wel degelijk belang hebben bij hun ingediende beroep tot vernietiging. De vraag naar het concreet in concurrentie treden ten aanzien van de verzoekende partijen is irrelevant, vermits hun bezwaar net erop neerkomt dat zij niet de mogelijkheid krijgen om op dezelfde wijze als ervaren advocaten deel te nemen aan de concurrentie, hoewel hiertoe feitelijk en juridisch aanleiding bestaat. Dat belang is identiek voor alle verzoekende partijen, onafhankelijk van de vraag of zij op kortere dan wel op langere termijn zouden overwegen om de stap naar de magistratuur te zetten.

A.5.1.2. De verzoekende partijen in de zaak nr. 3809 zijn van oordeel dat de Ministerraad ten onrechte hun belang betwist. Het creëren van een derde toegangsweg tot de magistratuur heeft een rechtstreeks en ongunstig effect voor de kandidaten die van de eerste en de tweede toegangsweg gebruik willen maken. Bovendien zijn reeds sommigen onder hen ontslagen omdat zij nog steeds niet werden benoemd als magistraat, en anderen staan op de wachtlijst. Ook de verzoekers-magistraten hebben belang bij hun benoeming, gelet op het bepaalde in artikel 152, derde lid, van de Grondwet.

A.5.2.1. De verzoekende partijen in de zaak nr. 3808 stellen vast dat de Ministerraad de keuze om de vrijstelling van het examen inzake beroepsbekwaamheid te beperken tot advocaten niet afleidt uit een foutieve lezing van het arrest nr. 14/2003 van het Hof, maar die keuze als een loutere beleidsbeslissing verantwoordt. Zij zien evenwel niet in hoe dit de grondwettigheid van de bestreden bepalingen zou kunnen aantonen. Integendeel, de discriminatoire houding van de wetgever lijkt des te meer onaanvaardbaar, nu zij wetens en willens werd aangenomen. Geen enkele van de door de Ministerraad aangevoerde redenen is voldoende om de ongelijke behandeling te verantwoorden. Minstens moet worden opgemerkt dat het gemaakte onderscheid geenszins in overeenstemming is met de vereisten van de evenredigheid, nu voor ervaren parketjuristen en referendarissen geen enkele mildering wordt toegepast ten aanzien van de toelatingsregels tot de magistratuur. Bovendien repliceert de Ministerraad op geen enkele wijze op de opmerking van de verzoekende partijen met betrekking tot de reeds bestaande gelijke behandeling van advocaten, enerzijds, en referendarissen en parketjuristen, anderzijds, met betrekking tot de aanstelling als plaatsvervangend rechter.

A.5.2.2. Aangaande de door de Ministerraad en de O.B.F.G. opgeworpen verantwoordingen van de bestreden bepalingen, menen de verzoekende partijen in de zaak nr. 3809 dat zij alle argumenten reeds hebben weerlegd in hun verzoekschrift tot vernietiging. Niettemin wordt nog opgemerkt dat de Ministerraad de impact van de bestreden regeling minimaliseert. Het ziet ernaar uit dat van meet af aan meer dan de helft van de vacatures in de magistratuur kunnen worden ingevuld langs de derde toegangsweg; vanaf het tweede jaar allemaal. In het licht van de gegeven cijfers kan niet worden aanvaard dat de bestreden wetsbepalingen slechts een uitzonderlijke en beperkte weerslag zouden hebben, en dat aan de door het Hof gestelde voorwaarde is voldaan. Immers, zelfs al lijkt het vooropgestelde percentage (12 pct.) niet hoog, dat percentage heeft wel betrekking op het magistratenkorps in zijn geheel en niet op de kandidaten die jaarlijks naar bepaalde posten solliciteren.

Memorie van wederantwoord van de Ministerraad

A.6.1. De Ministerraad herhaalt nogmaals dat volgens hem de ingediende beroepen tot vernietiging onontvankelijk zijn. Het is gemeen aan iedere wet dat zij al dan niet van toepassing is op bepaalde categorieën van personen. Het wettelijke vereiste van een persoonlijk, rechtstreeks, zeker, actueel en rechtmatig belang blijkt te doen geven, blijft onverkort gelden. Tot op heden hebben slechts maximum twee verzoekers mogelijkerwijs een belang bij het ingediende beroep tot vernietiging. Het is dus zeker niet nutteloos de verzoekers uit te nodigen hun belang te preciseren teneinde een correcter beeld van de werkelijke situatie te verkrijgen.

A.6.2. Vervolgens voert de Ministerraad aan dat de verzoekers in de zaak nr. 3808 ten onrechte ervan uitgaan dat de Ministerraad afstand zou hebben genomen van de tijdens de parlementaire voorbereiding gegeven verantwoording voor de bestreden wet. De Ministerraad vestigde enkel de aandacht op een onderscheid dat de verzoekers was ontgaan.

De bestreden wet heeft een beperkt voorwerp om aan een welbepaald probleem het hoofd te bieden. De verzoekers tonen niet aan dat de wet geen rechtmatig doel dient, noch dat ze dat doel niet kan bereiken, noch zelfs dat ze kennelijk onevenredige gevolgen zou hebben. Het enige middel in de zaak nr. 3808 is dan ook ongegrond.

A.6.3.1. Aangaande de middelen in de zaak nr. 3809 is de Ministerraad van oordeel dat na het arrest nr. 14/2003 alleen de vraag naar de evenredigheid van de maatregel onbeantwoord blijft. Er dient enkel te worden nagegaan of de thans bestreden wet al dan niet beantwoordt aan het criterium van een « zeer beperkte » toegang en niet van dien aard is dat de rechtmatige verwachtingen van de gerechtelijke stagiairs worden geschonden.

A.6.3.2. De Ministerraad bevestigt nogmaals dat door de overgangsmaatregel, zoals vastgesteld in artikel 10 van de bestreden wet, er geen sprake kan zijn van enige schending van rechtmatige verwachtingen. De berekeningen van de verzoekers in de zaak nr. 3809 zijn onjuist, omdat die berekeningen ervan uitgaan dat vanaf het derde jaar na de inwerkingtreding van de wet, elk jaar 12 pct. van de plaatsen op het kader langs de « derde toegangsweg » kunnen worden ingevuld. Echter, vanaf het derde jaar zal, per categorie van rechters, maximum 12 pct. van het totaal aantal rechters van het rechtsgebied van het hof van beroep langs de « derde toegangsweg » mogen worden benoemd. Dat betekent dus niet dat elk jaar een aantal magistraten gelijk aan 12 pct. van het kader

langs die weg zal mogen worden benoemd, doch wel dat, op ieder ogenblik, maximum 12 pct. van de Belgische magistratuur uit de derde toegangsweg afkomstig zal zijn. Voor de andere toegangswegen bestaat er geen maximumaantal.

Rekening houdend met de overgangsmaatregel van artikel 10 en met het gebrek aan enige verplichting het maximum van 12 pct. « derde toegangsweg » te bereiken, wordt, volgens de Ministerraad, zeker beantwoord aan het vereiste van een « zeer beperkte » toegang.

- B -

Ten aanzien van de bestreden bepalingen

B.1.1. Het verzoekschrift, ingediend door K. Castermans en anderen (zaak nr. 3808), is gericht tegen de artikelen 2, 4, 6, 8 en 9 van de wet van 7 april 2005 « tot invoeging van de artikelen 187bis, 187ter, 191bis, 191ter, 194bis en 194ter in het Gerechtelijk Wetboek en tot wijziging van de artikelen 259bis-9 en 259bis-10 van hetzelfde Wetboek ».

B.1.2. Het verzoekschrift, ingediend door C. Anthonissen en anderen (zaak nr. 3809), is gericht tegen alle artikelen van de wet van 7 april 2005.

B.1.3. De artikelen 2, 4 en 6 van de wet van 7 april 2005 voegen in het Gerechtelijk Wetboek respectievelijk een artikel 187bis, 191bis en 194bis in, krachtens welke, onder de in artikel 191bis, § 2, bepaalde voorwaarden en voor de in paragraaf 3 bepaalde duur, vrijstelling van het examen inzake (later) beroepsbekwaamheid wordt verleend aan « eenieder die gedurende ten minste twintig jaar als voornaamste beroepsactiviteit het beroep van advocaat heeft uitgeoefend of die gedurende ten minste vijftien jaar deze activiteit als voornaamste beroepsactiviteit heeft uitgeoefend en gedurende ten minste vijf jaar een functie heeft uitgeoefend die een gedegen kennis van het recht vereist ». Indien hun kandidatuur ontvankelijk werd verklaard door de bevoegde benoemings- en aanwijzingscommissie met een meerderheid van drie vierde van de stemmen, worden die personen opgeroepen voor een mondeling evaluatie-examen waarna diezelfde commissie, met een meerderheid van drie vierde van de stemmen, beslist of zij voor dat examen geslaagd zijn en, gedurende drie jaar, worden gemachtigd om zich kandidaat te stellen voor een benoeming.

B.1.4. De mogelijkheid om zich kandidaat te stellen, via de derde toegangsweg, wordt, in tegenstelling tot datgene waarin de wet van 15 juni 2001 voorzag, niet langer beperkt tot het ambt van rechter in de rechtbank van eerste aanleg, de rechtbank van koophandel of de arbeidsrechtbank (artikel 191*bis*), maar uitgebreid tot het ambt van vrederechter, rechter in de politierechtbank (artikel 187*bis*) en de ambten van substituut-procureur des Konings en substituut-arbeidsauditeur (artikel 194*bis*).

B.1.5. De artikelen 187*bis*, 191*bis* en 194*bis* van het Gerechtelijk Wetboek stellen een limiet op het aantal personen dat in dergelijke betrekkingen kan worden benoemd : dat aantal mag niet meer bedragen dan 12 pct. van het totale aantal, respectievelijk, vrederechters en politierechters van het rechtsgebied van het hof van beroep, rechters in de rechtbanken van eerste aanleg, de rechtbanken van koophandel en de arbeidsrechtbanken gelegen in het rechtsgebied van het hof van beroep of het arbeidshof en de substituten-procureur des Konings en de substituten-arbeidsauditeur van het rechtsgebied van het hof van beroep of het arbeidshof.

B.1.6. Artikel 10 van de bestreden wet voorziet erin dat de wet geleidelijk aan zal worden toegepast : het percentage van 12 pct. wordt teruggebracht tot 4 pct. voor het eerste jaar dat volgt op de dag van inwerkingtreding van de wet en tot 8 pct. voor het tweede jaar.

B.1.7. De bestreden artikelen 8 en 9 van de wet van 7 april 2005 wijzigen bepalingen in verband met de bevoegdheid van de verenigde benoemingscommissie en van de benoemingscommissies van de Hoge Raad voor de Justitie om ze aan te passen aan de aldus gecreëerde derde toegangsweg tot de magistratuur. Hiervoor voorzien zij in de organisatie van een mondeling evaluatie-examen.

Ten slotte bepaalt artikel 191*bis*, § 2, van het Gerechtelijk Wetboek dat, voorafgaandelijk aan dat examen, door een vertegenwoordiger van de balie aangewezen door de bevoegde Orde van advocaten een met redenen omkleed schriftelijk advies wordt gegeven, dat met name betrekking heeft op de nuttige beroepservaring die de kandidaat als advocaat kan doen gelden, met het oog op het uitoefenen op een functie als magistraat.

B.2. De aangevochten bepalingen werden tijdens de parlementaire voorbereiding verantwoord als volgt :

« De wet van 15 juni 2001 voerde een derde toegangsweg tot de magistratuur in namelijk het mondeling evaluatie-examen.

Bij arrest nr. 14/2003 van het Arbitragehof van 28 januari 2003 werden de artikelen 3, 5 en 6 die betrekking hadden op deze derde toegangsweg vernietigd.

Het Arbitragehof was van oordeel dat deze derde toegangsweg slechts in zeer beperkte mate mag opengesteld worden om te vermijden dat de doelstellingen van de wetgever niet worden nagekomen en dat diegenen die zich aan de proeven van het vergelijkend examen of het examen onderwerpen, niet in hun terechte verwachtingen worden teleur gesteld.

Dit wetsontwerp heeft tot doel om deze derde toegangsweg tot de magistratuur te herstellen, rekening houdend met de opmerkingen van het Arbitragehof.

De creatie van een derde toegangsweg werd door het Arbitragehof niet in vraag gesteld. Huidig wetsontwerp maakt deze nieuwe toegangsweg eveneens toepasselijk op de vrederechters, de politierechter en op leden van de parketten van de rechtbanken van eerste aanleg en de arbeidsrechtbanken, maar door het aantal magistraten die volgens deze derde toegangsweg kunnen worden benoemd te beperken tot 12 % van het kader van de magistraten per rechtsgebied van het hof van beroep, dit teneinde te beantwoorden op de eis die het Arbitragehof stelde » (*Parl. St.*, Kamer, 2004-2005, DOC 51-1247/1, p. 3).

« Dit ontwerp beantwoordt aan een grote vraag afkomstig van de rechtspractici. Deze derde weg biedt aan potentieel waardevolle elementen, die op een aanzienlijke juridische carrière kunnen bogen, de mogelijkheid om de magistratuur te versterken. Aangezien zij in hun leven en carrière al een niveau behaald hebben dat het moeilijk maakt om hen nog te motiveren om deel te nemen aan het traditionele schriftelijke examen, diende een andere manier van selecteren uitgewerkt te worden, teneinde deze personen aan te zetten om zich bij de magistratuur te voegen » (*Parl. St.*, Kamer, 2004-2005, DOC 51-1247/007, p. 5).

Ten aanzien van de grondwettelijke bepalingen waarvan de schending wordt aangevoerd

B.3. De middelen zijn in de beide zaken afgeleid uit de schending van de artikelen 10 en 11, al dan niet in samenhang gelezen met de artikelen 151, § 4, en 153 van de Grondwet.

Artikel 151, § 4, van de Grondwet bepaalt :

« De vrederechters, de rechters in de rechtbanken, de raadsheren in de hoven en in het Hof van Cassatie worden door de Koning benoemd onder de voorwaarden en op de wijze bepaald bij de wet.

Deze benoeming geschiedt op gemotiveerde voordracht van de bevoegde benoemings- en aanwijzingscommissie, bij een tweederde meerderheid overeenkomstig de modaliteiten bij de wet bepaald en na afweging van de bekwaamheid en geschiktheid. Deze voordracht kan enkel worden geweigerd op de wijze bij de wet bepaald en mits motivering.

In geval van benoeming tot raadsheer in de hoven en in het Hof van Cassatie, geven de betrokken algemene vergaderingen van deze hoven, voorafgaandelijk aan de voordracht bedoeld in het vorige lid, een gemotiveerd advies op de wijze bij de wet bepaald ».

Artikel 153 van de Grondwet bepaalt :

« De Koning benoemt en ontslaat de ambtenaren van het openbaar ministerie bij de hoven en rechtbanken ».

Ten aanzien van de ontvankelijkheid van de beroepen en de tussenkomst

B.4.1. De verzoekende partijen in de zaak nr. 3808 zijn parketjuristen en referendarissen bij een rechtbank of een hof van beroep. Zij doen blijken van een voldoende belang om de grondwettigheid te betwisten van bepalingen die een derde toegangsweg tot de magistratuur openstellen waarvan zij worden uitgesloten.

B.4.2. Onder de verzoekende partijen in de zaak nr. 3809 zijn er parketjuristen die, zoals wordt gezegd in B.4.1, doen blijken van een belang bij hun beroep. Verscheidene verzoekende partijen zijn gerechtelijke stagairs. Zij doen blijken van een voldoende belang om de grondwettigheid te betwisten van bepalingen die tot gevolg zullen hebben dat zij met een groter aantal kandidaten in concurrentie zullen moeten treden wanneer zij op het einde van hun stage een benoeming zullen postuleren. Het is niet noodzakelijk te onderzoeken of de verzoekende partijen die reeds magistraat zijn bovendien doen blijken van een belang bij hetzelfde beroep.

B.5. De « Ordre des barreaux francophones et germanophone » (O.B.F.G.) die, luidens artikel 495 van het Gerechtelijk Wetboek, met name tot doel heeft initiatieven en maatregelen te nemen die nuttig zijn voor de behartiging van de belangen van de advocaat en van de rechtzoekende, doet blijken van een belang bij de tussenkomst in een procedure die is gericht tegen bepalingen die betrekking hebben op de voorwaarden waaraan de advocaten moeten voldoen om toe te treden tot de magistratuur.

*Ten gronde**Wat betreft het enige middel in de zaak nr. 3808 en het derde middel in de zaak nr. 3809*

B.6.1. Het enige middel in de zaak nr. 3808 is afgeleid uit de schending van de artikelen 10 en 11, in samenhang gelezen met de artikelen 151, § 4, en 153, van de Grondwet, doordat de derde toegangsweg tot de magistratuur wordt voorbehouden aan personen die het beroep van advocaat hebben uitgeoefend en dus niet wordt opengesteld voor diegenen die, gedurende hetzelfde aantal jaren als het aantal vereist in de aangevochten bepalingen, andere beroepen hebben uitgeoefend dankzij welke zij relevante ervaring hebben verworven, zoals de beroepen van parketjurist of referendaris bij een rechtbank van eerste aanleg of een hof van beroep. In het derde middel in de zaak nr. 3809 wordt dezelfde kritiek uiteengezet doordat de derde toegangsweg niet wordt opengesteld voor alle personen die een juridische functie hebben uitgeoefend in een openbare of private dienst.

B.6.2. Doordat de wetgever de derde toegangsweg enkel openstelt voor personen die een loopbaan als advocaat hebben doorgemaakt, vermocht hij rekening te houden met het feit dat de ervaring aan de balie specifieke kenmerken heeft die men niet aantreft in om het even welke ervaring opgedaan in andere juridische beroepen. Die specifieke kenmerken houden verband met het feit dat ervaring aan de balie bij uitstek de kennis meebrengt van een aantal werkelijkheden waarmee ook een magistraat in zijn ambtsuitoefening wordt geconfronteerd, wat de advocaat onder meer een beter inzicht verleent in het verloop van de gerechtelijke procedure en in de rol van de medewerkers van het gerecht, een betere kennis van de rechtsonderhorigen, een beter aanvoelen van het begrip van het contradictoir debat en van het beginsel van de rechten van de verdediging.

De wetgever die de derde toegangsweg slechts voor een zeer klein percentage wilde openstellen, kon beslissen om die niet uit te breiden tot personen die niet de specifieke ervaring hebben verworven die de praktijk aan de balie verschaft.

B.7. De middelen kunnen niet worden aangenomen.

Wat betreft de eerste twee middelen in de zaak nr. 3809

B.8.1. De eerste twee middelen in de zaak nr. 3809 zijn afgeleid uit de schending van de artikelen 10 en 11, in samenhang gelezen met de artikelen 151, § 4, en 153, van de Grondwet, in zoverre de aangevochten wet een discriminatie in het leven zou roepen ten nadele van de stagiairs en de geslaagden voor het examen inzake beroepsbekwaamheid.

B.8.2. Het verschil in behandeling tussen, enerzijds, de van het examen inzake beroepsbekwaamheid vrijgestelde advocaten en, anderzijds, de geslaagden voor het examen inzake beroepsbekwaamheid en de gerechtelijke stagiairs, berust op een objectief criterium, namelijk het aantal jaren waarin de betrokken advocaten ervaring hebben opgedaan aan de balie, eventueel aangevuld met ervaring opgedaan in een functie die een gedegen kennis van het recht vereist.

B.9. De wetgever vermag te oordelen dat personen met een lange ervaring aan de balie moeten worden aangemoedigd om zich kandidaat te stellen voor een ambt in de magistratuur. Reeds bij de totstandkoming van de wet van 18 juli 1991, die de regels met betrekking tot de benoeming van magistraten heeft gewijzigd, blijkt dat de Regering toen reeds « er groot belang in [stelde] dat advocaten en andere juristen met een werkelijke beroepservaring toegang krijgen tot het ambt van magistraat » en dat zij zich had aangesloten bij de opvatting volgens welke een lange ervaring, onder meer bij de balie, kan « getuigen van een grote beroepsbekwaamheid, die bovendien nog eens wordt nagegaan aan de hand van een examen, terwijl de menselijke kwaliteiten van de kandidaat logischerwijze gekend zijn bij het comité dat ermee belast is vóór de benoeming bij de Minister advies uit te brengen » (*Parl. St.*, Senaat, 1989-1990, nr. 974-1, p. 10). Tijdens de parlementaire voorbereiding van de wet van 18 juli 1991 werd daarnaast nog gepreciseerd dat de minister « liever had gehad vooraf een stage te vereisen aan de balie, waarna wordt deelgenomen aan het examen, gevolgd door de gerechtelijke stage » maar dat hij van die oplossing heeft afgezien omdat « daartegen [...] bezwaren van sociale aard [werden] ingeroepen » (*Parl. St.*, Senaat, 1989-1990, nr. 974-2, p. 31).

B.10. De in de wet van 18 juli 1991 aangebrachte wijzigingen hebben niettemin tot gevolg gehad dat, sedert de wet van 22 december 1998, geen praktijk aan de balie wordt geëist van de kandidaten bij het vergelijkend toelatingsexamen tot de gerechtelijke stage, zodat stagiairs tot

magistraat zullen kunnen worden benoemd na een stage te hebben volbracht in verscheidene openbare of private instellingen, maar zonder ervaring aan de balie te hebben.

B.11. De magistraten die in hun functie zijn benoemd na te zijn geslaagd voor het examen inzake beroepsbekwaamheid, zullen weliswaar vaak een ervaring aan de balie hebben gehad. Uit de parlementaire voorbereiding van de wet van 15 juni 2001 blijkt evenwel dat de advocaten die minstens twintig jaar balie-ervaring hebben zelden aan een dergelijk examen deelnemen en aldus afzien van toegang tot de magistratuur (*Parl. St.*, Kamer, 2000-2001, DOC. 50-0703/001, p. 4).

B.12. Uit de parlementaire voorbereiding van de aangevochten wet blijkt dat de wetgever rekening heeft gehouden met een advies dat op 28 juni 2000 werd verleend door de Hoge Raad voor de Justitie, die onder meer van mening was dat een dergelijke maatregel verantwoord was omdat die de rekrutering naar gelang van leeftijden en professionele ervaring zou moduleren en een grotere mobiliteit zou bevorderen (*Parl. St.*, Kamer, 2004-2005, DOC 51-1247/007, p. 5). In hetzelfde advies wordt onderstreept dat de Hoge Raad voor de Justitie tweemaal kan optreden vooraleer de advocaat zich kandidaat kan stellen: een eerste maal om de ontvankelijkheid van de kandidatuur te beoordelen, een tweede maal voor het mondeling evaluatie-examen. In hetzelfde advies wordt opgemerkt dat « de balies [...] de permanente vorming verplicht maken, zodat de kwaliteit van de kandidaten die worden benoemd, zal gegarandeerd zijn » (*ibidem*).

B.13. Met de beslissing om de toegang tot de magistratuur open te stellen voor de advocaten op de wijze en om de redenen zoals hiervoor vermeld, heeft de wetgever een maatregel genomen die relevant is om de door hem nagestreefde doelstelling te bereiken.

B.14. Er moet evenwel nog worden onderzocht of de mate waarin die rekrutering wordt toegestaan, geen discriminerende gevolgen kan hebben die door de verzoekende partijen worden aangeklaagd.

B.15. In zijn arrest nr. 14/2003 heeft het Hof eraan herinnerd dat de wetgever sedert de wet van 18 juli 1991 heeft gekozen voor een rekruteringswijze in de magistratuur die ervan uitgaat dat de kandidaten zich onderwerpen aan een vergelijkend examen of aan een examen op grond waarvan op een objectieve manier kan worden geoordeeld of zij de noodzakelijke

maturiteit en bekwaamheid bezitten voor de uitoefening van het ambt van magistraat (artikel 259bis-9, § 1, tweede lid, van het Gerechtelijk Wetboek).

Het Hof heeft bij de beoordeling van de wet van 15 juni 2001 aanvaard dat de thans in B.9 herhaalde motieven de wetgever ertoe kunnen brengen van die vereisten af te wijken om het mogelijk te maken dat ervaren advocaten tot de magistratuur kunnen toetreden aangezien zij door hun lange beroepservaring kwaliteiten bezitten die het verantwoordt dat zij van het examen inzake beroepsbekwaamheid worden vrijgesteld. Het Hof heeft bij die gelegenheid evenwel geoordeeld dat die derde toegangsweg slechts in een zeer beperkte mate en onder strikte voorwaarden van het evaluatie-examen waaraan die categorie van kandidaten in ieder geval moet zijn onderworpen, kon worden opengesteld, om te vermijden dat diegenen die zich aan de proeven van het vergelijkend examen of het examen onderwerpen, in hun terechte verwachtingen zouden worden teleurgesteld. Door die verhouding niet vast te stellen, was de wetgever verder gegaan dan wat vereist was vanuit zijn bekommernis om ervaren advocaten te kunnen laten toetreden tot de magistratuur.

B.16. Om rekening te houden met het door het Hof gestelde vereiste van een sterke kwantitatieve beperking van de openstelling van de magistratuur via die derde toegangsweg, heeft de wetgever het maximumaantal magistraten dat via die weg kan worden gerekruteerd, vastgesteld op 12 pct. van het totale, in de wet vastgestelde aantal magistraten van het rechtsgebied van het hof van beroep of van het arbeidshof, voor de drie categorieën van magistraten, beschreven in B.1.5. Ofschoon eerst was overwogen om die verhouding vast te stellen op 20 pct. (*Parl. St.*, Kamer, DOC 51-1247/001, p. 16), werd zij vastgesteld op 12 pct., waarvan de afdeling wetgeving van de Raad van State in haar advies van 3 mei 2004 heeft gesteld dat die verhouding in die zin kon worden beschouwd dat zodoende geen afbreuk wordt gedaan aan de betekenis die het Hof aan de termen « zeer beperkte mate » heeft willen geven (*ibid.*).

B.17. De verzoekende partijen verwijten de wetgever dat hij dat quotum niet heeft vastgesteld in verhouding tot de in te vullen betrekkingen maar in verhouding tot het totale, in de wet vastgestelde aantal magistraten van het rechtsgebied van het hof van beroep of van het arbeidshof, voor de drie categorieën van magistraten.

B.18. Door per rechtsgebied het maximumquotum van 12 pct. toe te passen op het totale aantal magistraten die de personeelsformatie vormen van de rechtscolleges vastgesteld in de wet bedoeld in artikel 186, vijfde lid, van het Gerechtelijk Wetboek, heeft de wetgever een maatregel genomen die in overeenstemming is met de door hem nagestreefde doelstelling : « de magistratuur moet een veelzijdig aangezicht hebben en alle leeftijden moeten erin vertegenwoordigd zijn » (*Parl. St.*, Senaat, 2004-2005, nr. 3-976/4, p. 33). Door een beroepservaring van twintig jaar te eisen, opende hij de derde toegangsweg voor kandidaten die « minstens 44 jaar zijn », terwijl « de gemiddelde leeftijd van de kandidaten voor het examen inzake beroepsbekwaamheid [...] 36 jaar [is] » (*ibid.*).

B.19. Tijdens de parlementaire bespreking werd, inzonderheid door de vertegenwoordigers van de gerechtelijke stagiairs, de aandacht van de wetgever gevestigd op het risico dat alle betrekkingen die worden ingevuld tijdens één gerechtelijk jaar, worden toegekend aan kandidaten uit de derde toegangsweg (*ibid.*, pp. 10, 20 en 23). Er werden amendementen ingediend waarin werd voorgesteld, hetzij om het percentage van de aan de derde toegangsweg toegekende plaatsen te berekenen op het aantal plaatsen dat vacant wordt verklaard in de loop van elk kalenderjaar, hetzij om te voorzien in een dubbele bovengrens waarbij de ene wordt berekend op het aantal magistraten die de personeelsformatie vormen, en de andere op het aantal vacante plaatsen (*Parl. St.*, Senaat, 2004-2005, nr. 3-975/2; nr. 3-976/3).

Die amendementen werden verworpen, maar er werd in zekere mate rekening gehouden met de erin tot uitdrukking gebrachte bekommernissen doordat werd voorzien in een geleidelijke toepassing van de wet : het maximale percentage van magistraten afkomstig uit de derde toegangsweg zal het eerste jaar 4 pct., het tweede jaar 8 pct. en vanaf het derde jaar 12 pct. bedragen (artikel 10 van de wet).

B.20. De aangevochten wet verleent aan de kandidaten die zullen zijn geslaagd voor het mondelinge evaluatie-examen geen enkele voorrang ten aanzien van diegenen die zijn geslaagd voor het vergelijkend examen of het examen inzake bekwaamheid. Het zal aan de benoemings- en aanwijzingscommissie, wier bevoegdheden hieromtrent niet zijn gewijzigd, staan om de verdiensten van de kandidaten te vergelijken en diegenen voor te dragen die het bewijs hebben geleverd van de grootste kwaliteiten.

Teneinde die vergelijking te maken, zal de commissie voor elk van de kandidaten over de in artikel 259ter van het Gerechtelijk Wetboek bedoelde adviezen beschikken en, overeenkomstig artikel 151, § 4, eerste lid, van de Grondwet, zal zij haar voordrachten, die moeten worden gemotiveerd en met een tweederde meerderheid moeten worden goedgekeurd, slechts kunnen funderen « na afweging van de bekwaamheid en geschiktheid » van elke kandidaat, rekening houdend met de kenmerken van de vacant verklaarde plaats, en zulks zonder de quota van 4, 8 en 12 pct. te moeten bereiken, vermits het niet om een vereiste maar om een maximum gaat.

In voorkomend geval komt het aan de Raad van State toe om na te gaan of de benoemings- en aanwijzingscommissie bij haar voordrachten alle voormelde vereisten in acht heeft genomen.

Om al die redenen, inzonderheid het vereiste dat de benoemings- en aanwijzingscommissie bij haar voordrachten eveneens rekening houdt met de kenmerken van de vacant verklaarde plaats, heeft de wetgever het risico van massale benoemingen van kandidaten uit de derde toegangsweg redelijkerwijze als eerder theoretisch kunnen beschouwen. (*Parl. St.*, Senaat, 2004-2005, nr. 3-976/4, pp. 35-36).

B.21. De invoering van de derde toegangsweg zou weliswaar de situatie van de stagiairs kunnen verslechteren en afbreuk doen aan hun legitieme verwachtingen doordat het risico groter wordt dat zij niet kunnen worden benoemd op het einde van hun stage om reden van de aanwezigheid van nieuwe concurrenten. Ze zouden dan het slachtoffer worden van een onverantwoord verschil in behandeling, vermits het doormaken van een stage in algemene regel aanleiding geeft tot een benoeming, behalve wanneer de stagiair een negatieve beoordeling heeft gekregen. Een dergelijke discriminatie zou echter niet te wijten zijn aan de toepassing van de aangevochten bepalingen maar aan de ontstentenis van een bevredigend statuut voor de stagiairs, in verband waarmee tijdens de parlementaire voorbereiding herhaaldelijk is gezegd dat het een van de bekommernissen van de Regering was (*Parl. St.*, Kamer, 2004-2005, DOC 51-1247/007, pp. 9 en 11).

B.22. Uit wat voorafgaat volgt dat de bekritiseerde maatregelen geen onverantwoord verschil in behandeling in het leven roepen ten nadele van de stagiairs en de geslaagden voor het examen inzake beroepsbekwaamheid.

B.23. De eerste twee middelen in de zaak nr. 3809 kunnen niet worden ingewilligd.

Om die redenen,

het Hof,

rekening houdend met het vermelde in B.20, verwerpt de beroepen.

Aldus uitgesproken in het Nederlands, het Frans en het Duits, overeenkomstig artikel 65 van de bijzondere wet van 6 januari 1989 op het Arbitragehof, op de openbare terechtzitting van 20 september 2006.

De griffier,

De voorzitter,

P.-Y. Dutilleux

A. Arts